

POLSKA

NIEMCY

EUROPA

Badania Ziem Zachodnich
i Północnych

*

- Polska myśl zachodnia
- Związek Polskich Ziem Zachodnich
- Wschodniopruskie cmentarze wojenne
- Ludność niemiecka po 1945 r.
- Adaptacja ludności z Kresów Wschodnich
na Warmii i Mazurach
- Program edukacyjny na terenach
zróżnicowanych kulturowo
- Pogwarki Witnickie
- Niemieckie dziedzictwo kulturowe
- Inwestorzy niemieccy o Polsce
- Obraz Polski w podręcznikach
NRD i RFN
- Szkolnictwo na pograniczu
- Euroregion Glacensis

*

Nowa siedziba Instytutu Zachodniego

1997

3

Przełęcz Zachodni, PL ISSN 0033-2437

(284)

Czasopismo
Instytutu
Zachodniego
w Poznaniu

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Instytut Zachodni

PRZEGLĄD ZACHODNI

KWARTALNIK

SPIS TREŚCI

- Czy i jak badać dzisiaj Ziemię Zachodnią i Północną Polski? Z dyskusji socjologów:
Zygmunta Dulczewskiego, Krzysztofa Kwaśniewskiego, Andrzeja Kwileckiego
i Marka Ziółkowskiego 1

ARTYKUŁY

- Piotr Madajczyk*, Polska myśl zachodnia w polityce komunistów polskich 15
Andrzej Zaćmiński, Związek Polskich Ziem Zachodnich w Wielkiej Brytanii w latach
1950-1986. Zarys działalności 37
Robert Traba, Mogiły wrogów? Wschodniopruskie cmentarze wojenne w perspektywie
przemian kulturowych 1915-1995 55
Bernadetta Nitschke, Położenie ludności niemieckiej na terenach na wschód od Odry i Nysy
Łużyckiej w 1945 roku 71
Andrzej Sakson, Problemy adaptacji i stabilizacji społecznej ludności z Kresów Wschodnich
II Rzeczypospolitej na Warmii i Mazurach po 1945 roku 91

MATERIAŁY

- Beata Maliszewicz*, *Jerzy Mika*, *Barbara Weigl*, Program edukacyjny w szkole – praktycz-
ne działanie w regionie zróżnicowanym kulturowo i etnicznie 109
Maria Wągińska-Marzec, Pogwarki Witnickie – spotkania z mieszkańcami przygranicznych
miasteczek 123
Stanisław Lisiecki, Problemy społeczne i kulturowe adaptacji niemieckiego dziedzictwa
kulturowego 141

RAPORTY

- Zbigniew Mazur*, O badaniach nad stosunkiem do niemieckiego dziedzictwa kulturowego
na Ziemiach Zachodnich i Północnych 151
Elke Schönemann, *Bernard Perlak*, *Andreas Höfer*, Inwestorzy niemieccy o Polsce. Wybrane
wyniki badań Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Wspierania Gospodarki (TWG) 158

PRZEGLĄDY I KOMENTARZE

- Elke Vagts*, Obraz Polski w podręcznikach szkolnych NRD w latach 1945-1989 175
Michael Roeder, Przekształcenia obrazu Polaków w podręcznikach szkolnych RFN
w latach 1949-1991 186
Barbara Krzeszewska-Zmysłony, Szkolnictwo na pograniczu polsko-niemieckim a pro-
gramy współpracy transgranicznej 191
Marian Szczepaniak, Utworzenie Euroregionu Głacensis 194

ŹRÓDŁA

- Maria Rutowska*, Ziemia Zachodnia w 1945 r. w świetle dokumentu 201
Stanisław Żerka, Próba sformowania na Podhalu „Legionu góralskiego” Waffen-SS 217

OCENY I OMÓWIENIA

- Zofia Kowalska*, Krzyżacy w innym świetle. Od średniowiecza do czasów współczesnych
(omów. *M. Kosman*) 223
Hubert Orłowski, „Polnische Wirtschaft”. Zum deutschen Polendiskurs der Neuzeit
(omów. *W. Kunicki*) 227
Demografia i społeczeństwo Ziem Zachodnich i Północnych 1945-1995. Próba bilansu.
Pod red. *E. Frątczak*, *Z. Strzeleckiego*; *Marek Latoszek*, *Pomorze. Zagadnienia*
etniczno-regionalne (omów. *A. Sakson*) 232

Winfried Irgang, Werner Bein, Helmut Neubach, Schlesien. Geschichte, Kultur und Wirtschaft (omów. <i>M. W. Wanatowicz</i>)	235
Włodzimierz Mich, Obcy w polskim domu. Nacjonalistyczne koncepcje rozwiązania problemu mniejszości narodowych 1918-1939 (omów. <i>A. Gucka</i>)	238
Czesław Łuczak, Pod niemieckim jarzmem. Kraj Warty 1939-1945 (omów. <i>J. Wiśniewski</i>)	241
Andrzej Kastory, Rewanż za Monachium. Z dziejów czechosłowackiej polityki wobec sąsiadów w latach 1945-1947 (omów. <i>J. Kozeński</i>)	244
Zdzisław Pawluczuk, Zarys dziejów Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Gdańsku, na Kaszubach i Kociewiu w latach 1894-1939 (omów. <i>P. Mickiewicz</i>)	246

Noty

Danzig. Gdańsk. Deutsch-polnische Geschichte, Politik und Literatur. Red. S. Kemlein, S. Muenchenbach, A. Ohgke (omów. <i>G. Berendt</i>)	248
Ludność niemiecka na ziemiach polskich w latach 1939-1945 i jej powojenne losy. Materiały z konferencji, pod red. W. Jastrzębskiego (omów. <i>A. Sakson</i>)	249
Okręg Mazurski w raportach Jakuba Prawina. Wybór dokumentów. Rok 1945 (omów. <i>A. Sakson</i>)	250
Grzegorz Strauchold, Polska ludność rodzima Ziem Zachodnich i Północnych. Opinie nie tylko publiczne lat 1944-1948 (omów. <i>A. Sakson</i>)	251

Z KRONIKI NAUKOWEJ

<i>Maciej Walkowski</i> , Polska między Niemcami a Rosją	253
<i>Jerzy Kołacki</i> , Seminarium dla poznańskich i bydgoskich studentów historii w Ost-Akademie w Lüneburgu	255
<i>Magdalena Nowak</i> , Gdańsk w gospodarce i kulturze europejskiej	256
<i>Jadwiga Kiwerska</i> , Profesorowi Januszowi Pajewskiemu w rocznicę dziewięćdziesiątych urodzin	259
<i>Krzysztof Malinowski</i> , Polska – Niemcy. Problemy bezpieczeństwa: między państwem, mediami i obywatelami	261

*

Nowa siedziba Instytutu Zachodniego (<i>N. J.</i>)	264
--	-----

RADA REDAKCYJNA

Jan Barcz, Lech Janicki, Jerzy Kozeński, Andrzej Kwilecki, Gerard Labuda, Czesław Łuczak, Henryk Olszewski, Hubert Orłowski, Tomasz Schramm, Tomasz Szarota, Lech Trzeciakowski, Wacław Wilczyński, Marian Wojciechowski, Anna Wolff-Powęska (przewodnicząca), Tadeusz Seweryn Wróblewski

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Hanka Dmochowska
Członkowie: Piotr Kalka, Bogdan Koszel, Stanisław Lisiecki
Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Redaktor: Ewa Kozłowska

Wydanie publikacji dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI, INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY
POZNAŃ, STARY RYNEK 78/79

Nakład 600 egz. Objętość ark. wyd. 21,5, ark. druk. 17,75. Papier druk. sat. kl. III, 80 g, 70 × 100.
Oddano do składu w sierpniu 1997 r. Podpisano do druku w listopadzie 1997 r. Druk ukończono w listopadzie 1997 r. Zam. nr 164/132

POZNAŃSKA DRUKARNIA NAUKOWA – POZNAŃ, UL. HEWELIUSZA 80

INDEKS 37135

Przegląd Zachodni, nr 3, 1997

Instytut Zachodni

INHALT

- Recherchen über Polens West- und Nordgebiete in der Soziologen
- Piotr Madajczyk*, Polnische Westidee in der Politik der polnischen Kommunisten
- Andrzej Zaćmiński*, Verband der Polnischen Westgebiete in Großbritannien in den Jahren 1950-1986
- Robert Traba*, Gräber der Feinde? Ostpreussische Soldatenfriedhöfe im Kulturwandel 1915-1995
- Bernadetta Nitschke*, Zur Lage der deutschen Bevölkerung auf den Gebieten östlich der Oder und Neiße im Jahre 1945
- Andrzej Sakson*, Soziale Adaptations- und Stabilisierungsprobleme der Bevölkerung aus ehemaligen polnischen Ostgebieten der II. Republik in Ermland und Masuren nach 1945
- Beata Malisziewicz, Jerzy Mika, Barbara Weigl*, Erziehungsprogramm in der Schule – praktische Handlung in der kulturell und ethnisch differenzierten Region
- Maria Wagińska-Marzec*, „Erzählrunden in Witnica“ – Begegnungen mit Ortsbewohnern des Grenzgebietes
- Stanisław Lisiecki*, Deutsches Kulturerbe im Bewußtsein der Grenzbewohner (Aus Forschungen in Gubin und Shubice)
- Zbigniew Mazur*, Über die Stellung zum deutschen Kulturerbe auf West- und Nordgebieten
- Elke Schönemann, Bernard Perlak, Andreas Höfer*, Deutsche Unternehmer über Polen. Ausgewählte Ergebnisse der Umfrage der Polnisch-Deutschen Gesellschaft zur Wirtschaftsförderung
- Elke Vagts*, Polenbild im Schulbuch der DDR von 1945 bis 1989
- Michael Roeder*, Wandel des Polenbildes in ausgewählten Geschichtsschulbüchern der BRD zwischen 1949 und 1991
- Barbara Krzeszewska-Zmysłony*, Schulsystem an der deutsch-polnischen Grenze. Programme der grenzübergreifenden Zusammenarbeit
- Marian Szczepaniak*, Bildung der Euroregion Glacensis
- Maria Rutowska*, Westgebiete 1945 im Lichte der Urkunde
- Stanisław Żerko*, Versuch der Errichtung einer Waffen-SS „Goralenlegion“ in Podhale

CONTENTS

- If and how to Study Today the Poland's Western and Northern Territories? From the Sociologists' Discussion
- Piotr Madajczyk*, Polish Western Idea in the Policy of Polish Communists
- Andrzej Zaćmiński*, Union of Polish Western Territories in Great Britain, 1950-1986. An Outline of Activity
- Robert Traba*, The Graves of Enemies? The Eastprussian Military Cemeteries in the Perspective of Cultural Transformations, 1915-1995
- Bernadetta Nitschke*, The Situation of German Population in the Territories East of Oder and Lusatian Neisse, 1945
- Andrzej Sakson*, The Problems of Social Adaptation and Stabilization of the Population from Eastern Borderland of II Republic in Varmia and Masuria after 1945
- Beata Malisziewicz, Jerzy Mika, Barbara Weigl*, The Educational Program in the Schools – Practical Activity in a Culturally and Ethnically Differentiated Region
- Maria Wagińska-Marzec*, The Witnica Chats – Meetings with the Inhabitants of Borderland's Little Towns
- Stanisław Lisiecki*, The Social and Cultural Problems of Adaptation of the German Cultural Heritage
- Zbigniew Mazur*, The Studies of the Attitude to the German Cultural Heritage in Western and Northern Territories
- Elke Schönemann, Bernard Perlak, Andreas Höfer*, German Investors in Poland. Selected Results of the Studies of Polish-German Company of Economical Support
- Elke Vagts*, The Image of Poland in the Schoolbooks of G.D.R.
- Michael Roeder*, The Transformations of the Image of Poles in the Schoolbooks of F.R.G., 1949-1991
- Barbara Krzeszewska-Zmysłony*, Educational System on the Polish-German Border versus – Border Cooperation Projects
- Marian Szczepaniak*, The Establishment of the Glacensis Euroregion
- Maria Rutowska*, Western Territories, 1945 in the Light of a Document
- Stanisław Żerko*, An Attempt of Formation of the „Mountaineer Legion“ Waffen-SS in Podhale Region